

Het geschonken doopbekken

Eén van de sacramenten die tot op de huidige dag plaatsvinden in de Grote of Bartholomeüskerk in Schoonhoven is de kinderdoop. Soms worden ook ongedoopte volwassenen die belijdenis willen doen in de belijdenisdienst gedoopt, na het afleggen van de openbare geloofsbelijdenis. Zo'n belijdenis- en doopdienst in 2024 werd de aanleiding tot dit onderzoek.

De dooppraktijk in de christelijke kerken gaat terug op de doop door Johannes de Doper. Hier doopt hij Jezus in de Jordaan; boven Jezus' hoofd een wolk (waaruit Zijn Vader sprak dat Dit Zijn Zoon is) en de duif (teken van de Heilige Geest). Getekend door kunstenaar en globetrotter Johannes Glauber (1656-1726) die zijn laatste levensjaren in Schoonhoven sleet en overleed in het Proveniershuis

Bron: rijksmuseum.nl

**Foto van het
doopbekken**

Foto: Matthias den Besten

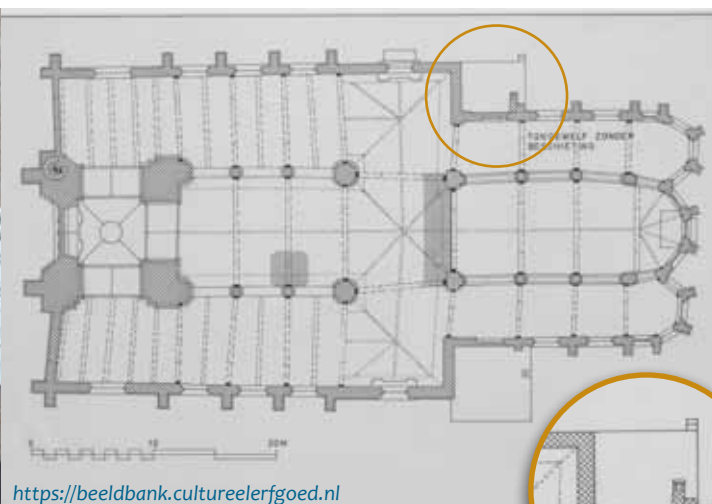
Matthias, jongste zoon van ouderling en koster Wim den Besten, maakte na de dienst van belijdenis en doop op 24 maart 2024 een paar foto's van het doopbekken en schreef: *"Het water uit de doopschaal zit in een zilver gegoten bakje met de volgende woorden: Aandenken. Tot gebruik bij de bediening van de HEILIGEN DOOP in de GEREFORMEERDE GEMEENTE te SCHOONHOVEN. Van hare 85-jarige zuster. Mei 1851 S.A.C. Ik dacht: mooi om met de gemeente te delen."*

Dat was het zeker. Bij 'Gereformeerde Gemeente' moet je niet denken aan de huidige kerkelijke denominatie 'Gereformeerde Gemeenten'; die zijn in 1907 ontstaan uit de vereniging van een deel van de Christelijk Gereformeerde Kerken (uit de Afscheiding van 1834) en delen van de Gereformeerde Kerken in Nederland (uit de Doleantie van 1886). Nee, dit is een oude aanduiding van de Hervormde gemeente (de Nederlandse Hervormde Kerk dateert van 1816) die sinds de Reformatie 1517/1572 werd aangeduid met 'Gereformeerde Kerk' en weer later 'Nederduitsch-Gereformeerde Kerk'

**De (mogelijke
doop-)kapel aan de
noordkant van het
koor werd wellicht
al voor het jaar 1500
gebouwd (inzet)**

DE DOOPTRADITIE

Sinds die Reformatie vindt het sacrament van de Heilige Doop niet alleen in het midden van de gemeente plaats, maar ook voor in de kerk, vlak voor de preekstoel, binnen het doophek (de dooptuin).

<https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

In de eeuwen ervoor fungeerde het sacrament van de Heilige Doop iets anders; de doop werd gezien als noodzakelijk voor het geloof en moest daarom zo snel mogelijk na de geboorte worden uitgevoerd. Een pasgeborene die dreigde te overlijden werd soms door de nooddoop voorzien van dit sacrament. Wat ook anders was, was de visie op de reinheid: een niet-gedoopte werd als onrein gezien en daarom mocht een ongedoopt kind de geheiligde kerkruimte niet binnengaan. Om die reden stond het doopvont bij de ingang van de kerk, in het portaal; in grotere kerken was er een doopkapel; mogelijk is de kapel aan de Kerkstraatkant zo'n doopkapel geweest; hoewel er argumenten vóór zijn, is het niet met zekerheid vast te stellen.

SACRAMENT

De Heilige Doop is een sacrament (een geheiligde of gewijde handeling); in de Rooms Katholieke Kerk een van de zeven sacramenten en in de protestantse traditie een van de twee sacramenten: Doop en Avondmaal. Van beide sacramenten wordt binnen de protestantse traditie beleden dat zij door Jezus Christus zijn ingesteld. Bij het Heilig Avondmaal wordt verwezen naar het Laatste (of eerste?) Avondmaal dat Jezus bij Zijn laatste Pesachmaaltijd op aarde instelde.

Minder duidelijk is die instelling van de Heilige Doop terug te vinden. Meestal verwijst men naar de doop van Johannes de Doper; met name toen hij Jezus doopte; of naar Zijn zendingsbevel om het Evangelie te preken en mensen te dopen. Ook ziet men de Doop als voortgekomen uit de Besnijdenis, die de Joodse traditie kent en duidelijk door God is ingesteld bij aartsvader Abram. Daar zit het ingebed in het verbond dat God met hem sloot. Men ziet de Doop ook als teken van dat Verbond. Binnen de protestantse bedding is daar verschil van mening over, zeker vanuit een Evangelische/Baptistische visie, waarin men niet de kinderdoop, maar slechts de geloofsdoop na de belijdenis van het geloof aanvaardt.

Aanhangers van de kinderdoop zien de Doop niet als stap om ergens bij te gaan behoren, want wie wordt geboren uit gelovige en gedoopte ouders behoort al bij Gods verbond. Het formulier bij de Doop legt uit dat kinderen al geheiligd (apart gezet) zijn in Christus en om die reden *“gedoopt behoren te zijn”*. De kinderdoop is dus in zekere zin toch ook een geloofsdoop!

De eerste Christelijke gemeenten, die na Jezus' hemelvaart dankzij het werk van de apostelen ontstonden, kenden enkel de geloofsdoop: men kwam vanuit het heidendom tot het Christendom en met die Doop werd publiekelijk zichtbaar dat men brak met het verleden. Bij deze plechtigheid werd vaak ook het hele huishouden (de familie, inclusief kinderen en personeel) gedoopt. Men doopte door onderdompeling (soms door besprenging); later werd de Doop door besprenging (met wat druppels of een handvol

De huidige deur aan de noordkant dateert van de restauratie 1927-1935. De oude steunstenen dateren uit de Middeleeuwen en dragen menselijke gezichten

water vanuit een schaal of bekken) standaard. Die besprenging was ook de traditie in de Grote Kerk van Schoonhoven, sinds haar ontstaan. Mogelijk ook in de kloosters binnen de stad, alsmede in de kapel op het kasteel van Jan van Beaumont in de 14e eeuw en van zijn kleinzoons Jan en Guy van Blois, die hem opvolgden. Ergens in hun tijd moet de Grote of Bartholomeuskerk in zijn prille, kapelachtige vorm zijn gebouwd. De Roomse liturgie kende (en kent) als hoogtepunt naast het Vormsel, de Heilige Communie of Eucharistie, de Biecht, het Laatste Oliesel of de Ziekenzalving, de Priesterwijding en het Huwelijk als sacrament ook het Doopsel of de Heilige Doop.

De Heilige Doop die kleine kinderen vandaag de dag in de Grote Kerk ontvangen vindt dus plaats door besprenging met water dat de predikant met zijn hand schept uit het doopbekken.

Het doopvont, de houten console, werd pas bij de gift van het deksel in 1972 werd gemaakt; onder het deksel bevindt zich het zilveren doopbekken

DOOPREGISTRATIE

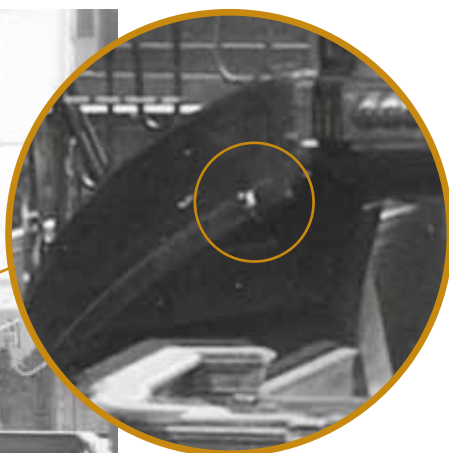
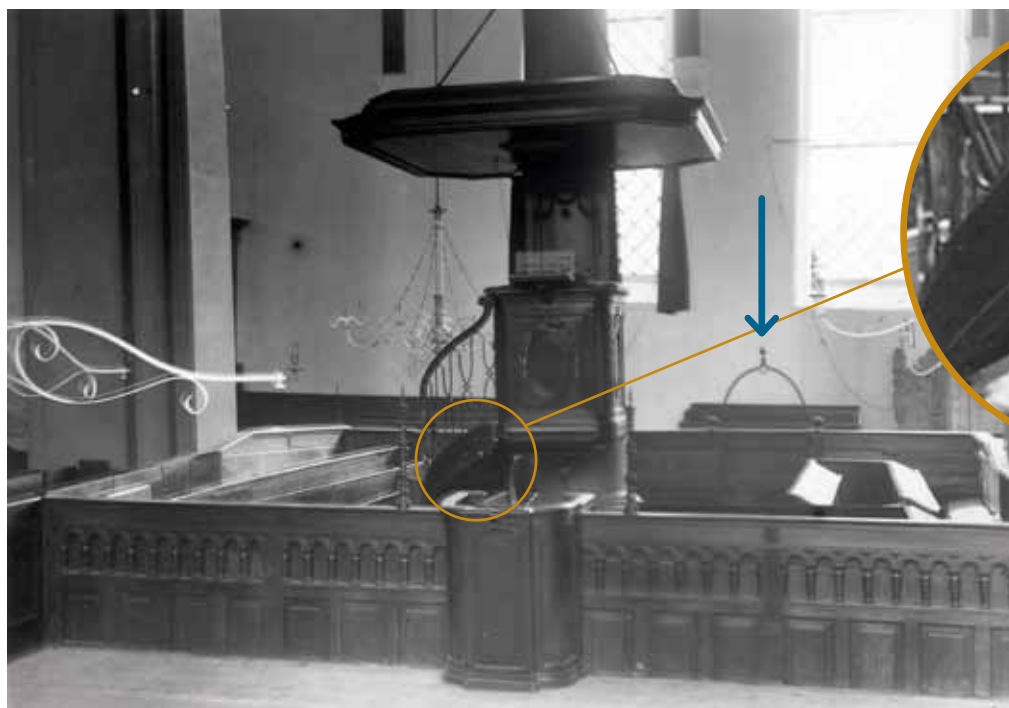
Wie gedoopt is, wordt opgeschreven in het Doopregister van de kerk. De oude visie op de Doop vóór de Reformatie, maakte dat kinderen zo snel mogelijk gedoopt werden. Dat was niet altijd op zondag, maar een of twee dagen na de geboorte en in sommige gevallen zelfs dezelfde dag. Daarom was de moeder er nooit bij. De vader was meestal aanwezig om het kind te laten dopen en werd bijgestaan door een of twee doopgetuigen: een peter en/of een meter. Zij waren enigszins ook verantwoordelijk voor dit kind; wanneer de ouders overleden terwijl het kind nog niet volwassen was, werden zij vaak voogd over het kind.

Ná de Reformatie waren de doopgetuigen vooral nodig om de geldigheid van de doop vast te stellen. Meestal was dit een familielid (vader of moeder, zus of broer) en bij de elite vaak een aanzienlijke met wie men een bijzondere band had. Je ziet in een doopboek vaak ook verschil tussen de doopintekeningen van gewone mensen en die van notabele, vooraanstaande personen.

DOOPPLAATS

Na de Reformatie verdwenen altaren, heiligenbeelden etc. uit de kerkruimte en kwam de preekstoel in het middelpunt te staan: Sola Scriptura. Rondom de preekstoel kwam een (geheiligde, aparte) ruimte, waarbinnen de Doop plaatsvond. De afbakening werd gevormd door het doophek; men kon vanuit het kerkchip de dooptuin binnentreden om het kind te laten dopen; deze doorgang werd vaak overspannen door de zogenaamde doopboog.

Het doopwater zat in een doopvont dat in vroeger eeuwen uit natuursteen was vervaardigd, maar later gebruikte men een koperen doopbekken, dat in een koperen bekkenhouder hing, bevestigd aan de preekstoel. In sommige kerken, zoals Bergambacht,

Deze foto werd vlak voor de restauratie in 1927 gemaakt; aan de achterkant is een kleine boog te zien boven de deur in het doophek; aan de trap van de preekstoel lijkt een haakje te zitten waaraan mogelijk de houder van het doopbekken heeft gezeten

Bron: samh.nl

zit dat bekken nog in zo'n koperen houder aan de trap van de preekstoel; evenwel wordt daar altijd gebruikgemaakt van een modern natuurstenen doopvont.

De Doop in de Grote Kerk vindt tegenwoordig plaats binnen het doophek met zo'n doopboog. Maar deze boog is nog niet zo oud: uit 1982. Vóór die tijd zat in deze opening de voorlezersstoel of kathedr (die nu in het koor staat). Doopouders zaten in de dienst dan al binnen het doophek op de zitplaatsen vóór de kerkenraadsbanken.

Maar dat brengt ons al direct bij de vraag: waar vond de Doop plaats vóór de restauratie van 1927-1935? Toen stond het interieur een kwartslag naar het oosten gedraaid en was de kansel geheel omgeven door dit doophek (dat mogelijk uit ±1625 stamt). Echter, het doopvont (de houten standaard), waarin het doopbekken nu zit, dateert van ná de restauratie. Waar was het zilveren doopbekken voor die tijd? Er is geen foto van de oude situatie, waarop het doopbekken nog is te zien; slechts een klein detail uit een foto van de preekstoel die vlak voor de restauratie werd gemaakt, suggereert dat er misschien een beugeltje aan de trap van de preekstoel zat, waaraan de koperen houder van het doopbekken werd bevestigd. Alleen was die houder op de foto mogelijk al verwijderd en verplaatst naar de Noodkerk op het Stationsplein.

De volgende vraag is: dit zilveren doopbekken dateert uit 1857, maar waarin zat het doopwater vóór die tijd? In het boek van Monumentenzorg, geschreven door

In de vitrine in het koor staat de tinnen doopschaal die tot 1857 werd gebruikt, gegoten of enkel hersteld in 1785 door Hercules Mesman te Gorinchem

Tinmerk: engel met bazuin

Catharina van Groningen, staat: *“Na de Reformatie wordt de doop aan de voet van de preekstoel uitgevoerd, in de dooptuin. In de 17de eeuw werden aan de meeste preekstoelen daartoe koperen doopbekkenhouders bevestigd waarin een koperen doopbekken geplaatst kon worden. In de 19de eeuw deden zilveren doopbekkens hun intrede. Deze hadden veelal een eigen, verplaatsbare standaard, waardoor een vrijere opstelling in de kerk mogelijk was.”* Mogelijk was er dus een koperen voorganger van het zilveren doopbekken. Waar zou die zijn gebleven?

In een van de vitrines in het koor van de kerk staan een tinnen Avondmaalsschaal en een dito schenkan, maar ook een tinnen schaal op een voet... Dít is vrijwel zeker de voorganger van het zilveren doopbekken; het is gegoten bij tingietier Hercules Mesman Azn (1703-1793) te Gorinchem, maar dat verklaart nog niet waarom dit tinnen doopbekken (met het jaartal 1785) al in 1857 werd vervangen door het huidige zilveren bekken. Het zal toch geen afrekening zijn met deze sterk patriottische tingietier, die helemaal aan de kant van Napoleon stond? Zou de geefster diezelfde blaam uit haar eigen familie hebben willen uitwissen (haar vader moest namelijk bij zijn pensioen-aanvraag in 1799 duidelijk aantonen dat hij in 1786-1787 niet naar het kamp van stadhouder Willem V was teruggelopen, maar onverkort patriot was gebleven; maar daarover later)? Hopelijk niet.

Tijdens de restauratie (1927-1935) kerkte de gemeente kort in het Nutsgebouw in de Koestraat, maar al snel werd een Noodkerk (zie onder) gebouwd bij het Stations-

plein. Het interieur, ontworpen door stadsarchitect Died Visser, was vrij modern, Art Deco, en een foto laat zien dat ook daar een dooptuin was gemaakt, vóór de preekstoel.

Zeven jaar lang zijn daar de kinderen van de gemeente gedoopt (en werd het Heilige Avondmaal gevierd en werd zondag aan zondag het Woord van God verkondigd). In 1935 werd het gerestaureerde kerkgebouw in gebruik genomen en was het voor de gemeente best wennen om een kwartslag gedraaid in de kerk te zitten. Maar God was niet veranderd en de Heilige Doop werd op dezelfde manier uitgevoerd, want ook Gods Verbond bleef onveranderlijk.

DE SCHENKSTER

Nu naar het doopbekken, waarop een tekst staat gegraveerd die Matthias aan het denken zette en een zoektocht ontketende naar de gulle geefster met de initialen S.A.C.!

In een boekje over de geschiedenis van de kerk, geschreven door ds. H. Bultman stond dat S.A. Carnier de geefster zou zijn. Dit was gebaseerd op het feit dat de kerkelijke gemeente een Avondmaalsschotel bezit die door weduwe Carnier was geschonken; men nam aan dat S.A.C. wellicht haar dochter was. Op de avondmaalsschotel staat: *“Deze schotel is gegeven door Vrouwe Susanna Francoisia van den Bosch, weduwe den Heere Dr. Carolus Carnier ter gedachtenis van haar Ed. 87. Jaar den 2 July 1827.”*

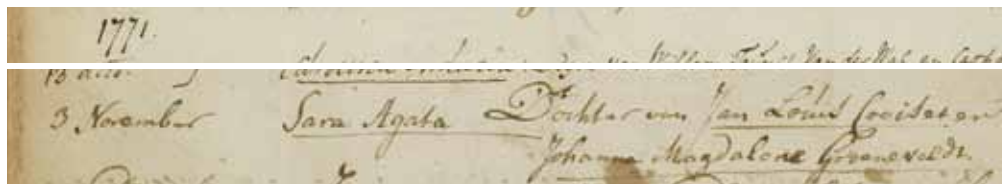
Het was een snelle conclusie dat de initialen in het doopbekken of -schaal (S.A.C.) ook weleens met deze familie te maken konden hebben. Echter er is in Schoonhoven geen vrouw geweest die S.A. Carnier heeft geheten. Die datum (1857) op het bekken en haar leeftijd op dát moment (85 jaar) brengen ons bij de enige met deze initialen: Sara Agatha Croiset. Maar kunnen we ook bewijzen dat zij de geefster was?

Ze was een alleenstaande en ook alleengaande vrouw die eerst op Haven 33 heeft gewoond en later op Koestraat 101. In 1857 was zij 85 jaar, dus zij moet dan ergens rond 1771 of 1772 zijn geboren.

DE DOOP VAN SARA AGATHA CROISSET

Inderdaad is deze Sara Agatha Croiset gedoopt op 3 november 1771 in Geertruidenberg. Hieronder staat de inschrijving van de doop van Sara Agata (zonder ‘h’ in Agatha!). Ze was de enige die gedoopt werd die zondag. Haar ouders worden wel genoemd, maar we

Inschrijving in het doopboek van Geertruidenberg, 3 november 1771: “Sara Agat(h)a, dochter van Jan Louis Croiset en Johanna Magdalene Groeneveldt.”
www.regionaal-archieftilburg.nl

Voorbeeld uit
datzelfde doopboek
van een veel
uitgebreidere
inschrijving, met het
beroep van de vader
en de beide 'meters'
of doopgetuigen
www.regionaal-archieftilburg.nl

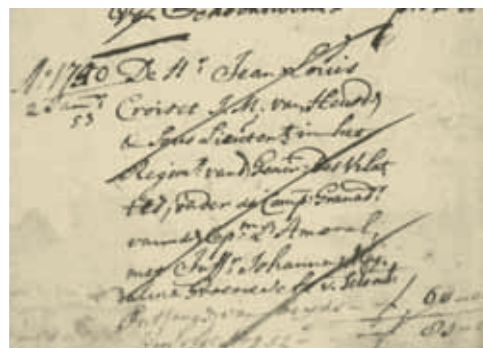
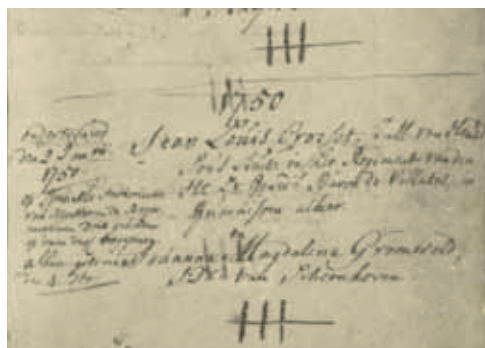
missen de doopgetuigen! In veruit de meeste gevallen stonden er geen getuigen bij de doop opgetekend, wat niet persé betekent dat ze er ook niet waren. In ieder geval zijn ze hier niet opgetekend, maar ook daarin zie je dat er bij bepaalde elite mensen zeker uitzonderingen werden gemaakt, zoals bij de eerste doop in het nieuwe jaar (hierboven)!

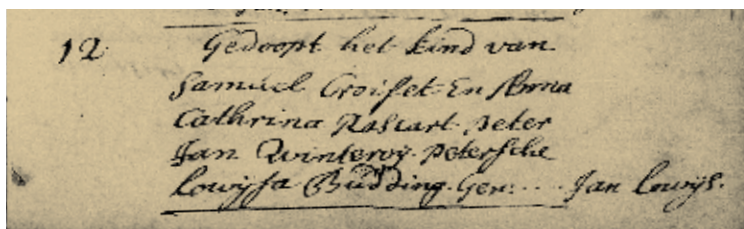
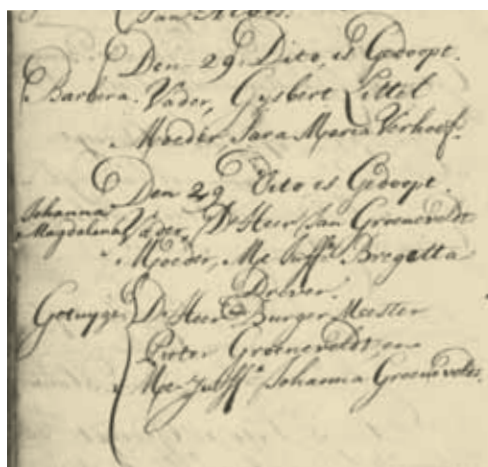
DE OUDERS VAN SARA AGATHA

Hoe kwam Sara Agatha later in Schoonhoven terecht? Dat had te maken met haar vader, die militair was. Laten we eerst het gezin in kaart brengen en daarna haar voorgeslacht.

Uit de doopinschrijving blijkt dat haar ouders Jan Louis Croiset en Johanna Magdalene Groeneveldt heetten. De naam van haar moeder werd zelfs tamelijk Frans geschreven af en toe: Jeanne Madelaine Groeneveld(t), terwijl de naam van vader bij zijn doop, Jan Lowijs, veel Frans zou moeten zijn: Jean Louis Croiset. Vader was officier en op 12 maart 1730 in Venlo gedoopt. Maar moeder was geboren en getogen in Schoonhoven! Ze werd alhier gedoopt op 29 december 1729. Haar vader Jan of Johannes Groeneveld zou van 1745-1746 burgemeester worden van de stad en opa Pieter Groeneveldt was

Trouwboek en
Gaarderboek van
Schoonhoven uit
1750, waarin het
huwelijk van Jan
Louis en Johanna
Magdalena staat
beschreven.

**Boven: de doop van
Jan Louis Croiset op
12 maart 1730 in Venlo;
links: de doop van
Johanna Magdalena
Groeneveldt op
29 december 1729
te Schoonhoven**

dat juist net geweest (1725-1727) in die tijd dat Johanna Magdalena hier werd geboren. Beiden waren lid van de vroedschap van Schoonhoven, evenals overgrootvader Steven Groeneveldt, wiens zerk nog in het koor van de kerk is te vinden.

Terug naar Jan Louis en Johanna Margaretha. Ze trouwen hier in Schoonhoven op 4 januari 1750; het is dan zondag. Jean Louis komt uit Heusden en is, aldus het trouwboek, sous-lieutenant (2e luitenant), maar is gestationeerd als onderdeel van het Regiment van luitenant-generaal Gerrit Willem Jacob des Villates, onder het bevel van kapitein l'Amoral van de compagnie grenadiers.

Deze Staatse legereenheden wisselden nogal eens van plek en dat leverde soms ook huwelijken op, doordat deze vreemde soldaten in de stad een meisje leerde kennen. Over hoe dat precies ging met die garnizoenen die opeens in de stad kwamen (let op: de kazerne aan de Oude Haven werd pas in 1863 gebouwd!) vertelt Ad de Vaal in Scoenhove 9-2022: “Eind oktober 1748 vertrok uit Venlo het 2e bataljon van het regiment Nationalen Villattes nr. 5 naar Schoonhoven, waar het bataljon in november aankwam. Twee jaar zou het in Schoonhoven blijven. Wisselingen van garnizoen waren tijdens de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden heel gebruikelijk. In de literatuur worden daar verschillende redenen voor gegeven. De belangrijkste reden is toch wel het voorkomen dat de militairen van het garnizoen wortel zouden schieten in de garnizoenssteden en zich zouden vereenzelvigen met de plaatselijke bevolking. [...]

In de meeste garnizoenssteden waren in die tijd geen kazernes, ook niet in Schoonhoven. Alleen in crisistijd werden publieke gebouwen als verblijfplaats aangewezen of werden gebouwen gevorderd (zoals in Schoonhoven het pakhuis dat nu bekend staat als ‘Spaanse kazerne’).

Stuk van de sluitsteen van de grafkelder van Steven Groeneveldt, mogelijk de opa van Johanna Magdalena te Schoonhoven

Onder normale omstandigheden werden ongetrouwde mannen ingekwartierd. Het was voor de burgers in de garnizoenssteden gebruikelijk een of twee soldaten in huis te hebben. De gehuwde soldaten huurden een huisje en soms was een soldaat in staat een huisje te kopen. Over het algemeen werden de soldaten bij armere gezinnen gelegd. De (hogere) officieren vonden soms onderdak bij de rijkere middenklasse en de elite.”

En zo zal het ook zijn gegaan bij Jan Louis Croiset; het zou me niet verbazen als hij werd ingekwartierd bij Jan Groeneveldt en zijn vrouw Brigitta Drever. Daar liep hij dan zijn toekomstige vrouw tegen het lijf.

HET GEZIN CROISET

Die verhuizingen van het garnizoen maakten dat vader Jan Louis telkens ergens anders werd gestationeerd en dat de kinderen her en der werden geboren. Vrouw en kinderen moesten met de huisraad naar de nieuwe garnizoensplaats verkassen. Geen benijdenswaardige gezinssituatie; al zal de groei in rang van Jan Louis natuurlijk ook een groei aan inkomsten met zich hebben meegebracht! Het gezin zag er als volgt uit:

1. Johanna Brigitta Croiset

gedoopt: 25-07-1752 Veere

overleden: onbekend

2. Arnoldus Croiset

gedoopt: 08-08-1753 's-Hertogenbosch

overleden: 10-12-1838 Maastricht

getrouwd: 16-03-1784 Delft met Sara Cornelia van Beaumont.

Wanneer Johanna Britgitta Croiset in Veere overleden is, zul je haar mogelijk nooit terugvinden in het begraafboek: zie 'April' bijvoorbeeld maar eens: “Een soldaat” of “Een vreemde vrouw” of “Een soldaate kind”; zelfs de familienaam bleef onvermeld!

www.zeeuwsarchief.nl

luitenant-generaal en opzichter van de fortificatiën, ridder in de Nederlandse Leeuw en Militaire Willemsorde 3e en 4e klasse

3. **Anna Catharina Croiset**

gedoopt: 11-10-1755 Yperen

overleden: 18-02-1839 Schoonhoven

getrouwd: 07-06-1789 Schoonhoven met *Henricus Christiaan van der Kop*

4. **Willem (Wilhelm) Croiset**

gedoopt: 24-01-1759 Nijmegen

overleden: 06-07-1785 's-Gravenhage

Luitenant-adjudant in het regiment Holstein-Gottorp

5. **(Jan) Willem Croiset**

gedoopt: 21-01-1762 Breda (Willem!)

overleden: 14-07-1792 te Middelburg (Jan Willem!)

Luitenant in het regiment Pallardy (voorheen Generaal des Vilattes)

6. **Nicolaes Martinus Croiset**

gedoopt: 05-03-1765 Zutphen

begraven: 29-04-1765 Zutphen

7. **Samuel Croiset**

gedoopt: 21-04-1768 Schoonhoven

begraven: 14-02-1789 Schoonhoven

Luitenant in het regiment van generaal Van Hardenbroek

8. **Sara Agatha Croiset**

gedoopt 03-11-1771 Geertruidenberg

overleden: 15-09-1861 Schoonhoven

Luitenant-generaal
Arnoldus Croiset
(1753-1838), 1825,
olieverf Bron: RKD

MILITAIRE LOOPBAAN VAN VADER

Tijdens zijn loopbaan woonde Jan Louis Croiset na zijn huwelijk met zijn gezin achtereenvolgens in: Schoonhoven (1750) – Vlissingen (1751) – Veere (1752) – 's-Hertogenbosch (1753) – Yper (1755) – Nijmegen (1759) – Breda (1762) – Zutphen (1765) – Schoonhoven (1768) – Geertruidenberg (1771) – ??? – Brielle (1786) – Woerden (1787) – ??? – Schoonhoven (ca.1789-1813). Zijn carrière zag er als volgt uit: 1740 kadet;

1745 sergeant; 1747 vaandrig; 1748 sous (2e) luitenant; 1761 luitenant; 1766 kapitein; 1779 majoor en 1787 luitenant-kolonel (overste).

Jan Louis werd in 1730 geboren, maar werd al in 1740 kadet! Ging hij al op zijn tiende het leger in? Dr. Christiaan W. van der Spek (Senior wetenschappelijk medewerker bij het NIMH) legde het me uit: *“Voor al kinderen van hoofdofficieren gingen vaak al op jonge leeftijd bij het leger. Uiteraard hadden ze dan nog geen echte verantwoordelijkheden. Ze kregen wel de bijbehorende rang, terwijl anderen de taken uitvoerden. Dit zorgde voor een wat snellere doorstroming door de rangen bij het moment van volwassen worden, want je had dan al aantoonbare ervaring. Elk regiment had ook zogenaamde regimentskinderen. [...] Vaders met een dienstbetrekking in het Staatse Leger verplaatsten voortdurend van garnizoen naar garnizoen; het was dan makkelijker om je kind(eren) in het regiment te plaatsen en daar te onderwijzen, dan telkens weer een nieuwe school te moeten uitzoeken.”*

Het stamboek van Jan Louis vertelt ook dat hij zowel Hollands als Frans sprak. Dat zal te maken hebben gehad met zijn positie in een tijd dat België en Nederland nog één land waren.

Wanneer Jan Louis in 1798 met pensioen wil, wordt eerst gekeken (zie hiernaast) of hij zich netjes heeft gedragen en specifiek wordt gekeken wat hij deed in 1786-1787 toen er strijd was tussen patriotten en de heersende elite met aan het hoofd stadhouder Willem V. Was hij – toen de patriotten verloren na het ingrijpen van de Pruisen – overgelopen naar het kamp van de Oranjegezinden of bleef hij ‘voorbeeldig’ patriot? Er wordt in Brielle en Woerden navraag gedaan omdat hij daar die jaren gestationneerd was. In beide plaatsen werd geantwoord dat hij keurig patriot was gebleven. Zodoende kon hij zijn pensioen in Schoonhoven genieten met vrouw en dochter.

Want hier woonde reeds dochter Anna Catharina (sinds 1789); even daarvoor in 1789 overleed zoon Samuel (luitenant) hier in de stad en ook zoon Willem was militair en reeds overleden, in 1792 gevolgd door zoon Jan-Willem. Zoon Arnoldus leefde nog en bevond zich in het zuiden bij Maastricht. Alleen dochter Sara Agatha woonde nog thuis en kwam zo in 1789 (toen ongeveer 18 jaar) in Schoonhoven terecht.

BELIJDENIS

Hoe gaat een militair om met geloof? We zien dat Jean Louis eind 1751 belijdenis doet in Vlissingen (met consent van 's-Hertogenbosch) in de Nederduitsch-Gereformeerde Kerk (vanaf 1816 Nederlandse Hervormde Kerk). Dit kerkgenootschap bleef hij trouw dwars door de Bataafsche en Franse tijd heen tot zijn dood in 1813, het jaar waarin de erfprins, zoon van stadhouder Willem V en Wilhelmina van Pruisen (die nota bene in 1787 te Schoonhoven in het Doelenhuis een nacht over was vastgehouden door de patriotten!), als Koning Willem (I) werd ingehuldigd.

Gratis

De Municipaliteit te
 Brielle certificeert de Kerstke van
 den Burger Jan Louis Croiset zegenstich
 Leutnant (officier) van het Koninklijk
 Regiment van Kellates, in den jaare
 1786 binnens de stad in quarantaine
 gelegen hebbende, dat derselver Jan
 Louis Croiset gedurende den tyd dat
 derselver alhier in den geregelde jaare
 quarantaine heeft gehoude, direct
 of indirect niet heeft schuldig gemaakt
 aan Smuggling oever, Verbolging
 of geweldenaar. Maar als een officier
 van eer, daartegen heeft getuigd.

Verklaarende Wy Municipaliteit
 nog dit certificaat aan den voorm.
 Burger niet te hebben geaccordeerd
 dan na afbreng, in gevolge het de
 reus de Constitueerende Vergadering
 representeerende het Bataafsch Volk
 van d' 12 february 1798 den naam van
 opgemelde Burger Jan Louis Croiset aan
 al ingetreden en ter plaatse te hebben
 bekend gemaakt en uitgesproken om
 te zijner aanklagte tegen derselven
 mochten hebben, derhalve optegeven.
 Onderdat aan ons ten aanzien
 van derselven Burger Croiset een
 gerij aanklagte is voorgekomen.

Lehem, Brielle 3 Mei 1798
 J. M. M. P. B.
 Voorzitter van de recht
 J. M. M. P. B.
 Secretaris

**Brief over het
 'goede' gedrag van
 Jan Louis Croiset uit
 Brielle**

www.nationaalarchief.nl
 2.01.01.01 Inventaris van
 de archieven van de
 Wetgevende Colleges van
 de Bataafse Republiek en
 van het Koninkrijk
 Holland, 1796-1810 -
 Rekest nummer 328 -
 scan 906

Brief over het
'goede' gedrag van
Jan Louis Croiset uit
Woerden

www.nationaalarchief.nl
2.01.01.01 Inventaris van
de archieven van de
Wetgevende Colleges van
de Bataafse Republiek en
van het Koninkrijk
Holland, 1796-1810 –
Rekesten nummer 328 –
scan 907

Onder: het register
van ingezetenen (de
voorloper van de
volkstelling en het
bevolkingsregister)
van 1811 en 1813
waarin Jan Louis
Croiset op nummer
455 staat als
'gepensioneerd
Luitenant Colonel'

Vrijheid, Gelykheid, Broederschap?

De Municipaaliteit der Stad Woerden heeft
bepaald by deelen dat J. L. Croiset ge-
pensioneerd Luitenant Colonel in
de Jaaren 1788 en 1789 als Major by het
geveerde Regiment Pallardy alhier qua-
mersen 'gehouden' hebbende. Hij gedu-
rende zijn Verblyff alhier van geen Plu-
mmerij, Gerecht of vervolging Lynce Me-
deburgereen heeft schuldig gemaakt
maakt Hij gedragen als een Officier
van Eer betaamt gelyk dan ook op
de Publicatie der Weyen S. niet S. des
Vrijen Saaken aan de Municipaaliteit
is ingekomen.

Woerden den 30 May 1788 A.
J. L. B.

INSCHRIJVING.		N A M E N.	VOORNAMEN.	B E R O E P E N.	T I J D D E R G E B O R T E.
No.	Datum.				
455	Idem	Croiset	Jan Louis	gepensioneerd Luitenant Colonel	den 12 Maart 1730
455	Idem	Croiset	Jan Louis	gepensioneerd Luitenant Col- nel.	den 12 Maart 1730

In het jaar tachtien honderd en dertien, de tweede der maand Maart te twaalf ure, des Middags Zyn voor ons Hare Officier van de Burgerlijke Raad der Gemeente van Schoonhoven, departen. d' van de Nederlanden (ant. d' e. Municipaliteit van Schoonhoven, geconpareert de Heere. Paulus Kille, Kruicheus oud Zoon, et twintig jaar. Modieu. d. Doctor v. Mr. Adriaan, van Mijssen, oud. Zoon, Voertig jaren, Percepteur der directe belastingen, over de Markt van Elbroek, wonende beide in de Gemeente van de. Zyn de executeurs, in de Statute-Schap van de overleden. Wilt ons verklaard hebben, dat op de eerste, d'zer maand. Maart ten half drie uren, na middag, in het huis, N. 224 op de Haven, is overleden de Heer. Jean Louis Croiset geboren, de twaalfde Maart Zeventien honderd dertig te Nieuw Departen. d' van de Neder. Maas, in leven. gepension. Leutenant Collonel, Weduwe. van van Johanna Magdalena Groenewold, Zoon van Samuel Croiset en van Catharina Rascart beide overleden. e. hebben de declaranten desz. niet nadat hun derzelve was voorgelezen. nevens ons onderskeide. tingen eld de dag en jaare.

P. W. Killebonius Praes. Anne Kuyten.

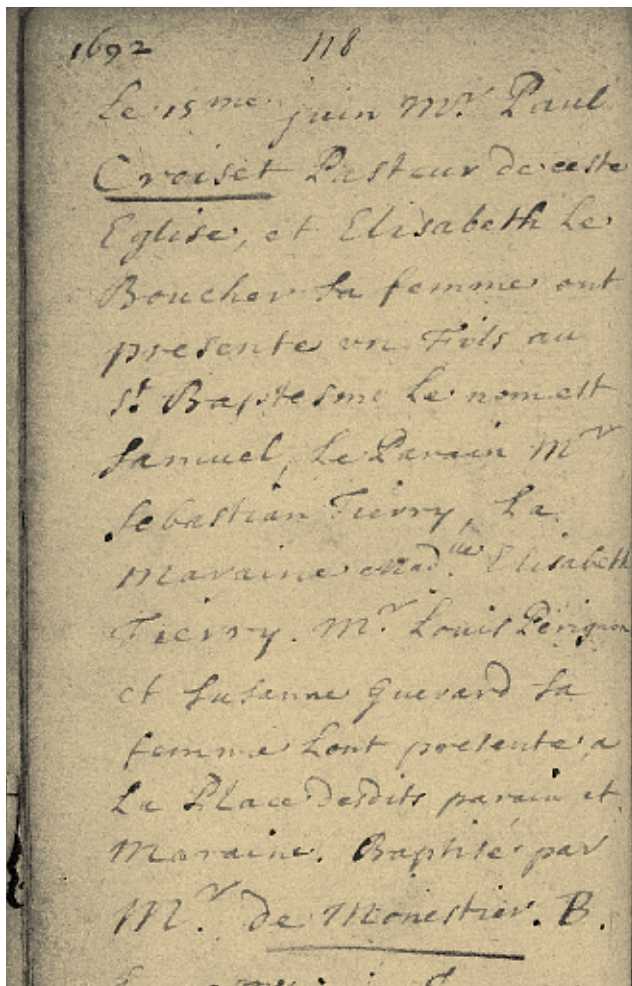
Hiernaast van boven naar beneden de overlijdensakte van vader Jean Louis Croiset met twee advertenties die in een tweetalige krant stonden: 'Affiches, Annonces et Avis Divers d'Utrecht / Advertentiën, Aankondigingen en Berigten van Utrecht'

Te Schoonhoven is op den 1. Maart 1813 overleden, in den ouderdom van 83 Jaren, de Hoog Edel Gestrenge Heer JAN LOUIS CROISSET, in leven gepensionceerd Collonel, ten dienste dezer Landen.

A Schoonhoven le 1. Mars 1813, est decedé à l'age de 83 ans, Monsieur JEAN LOUIS CROISSET, ancien Collonel au service de la Hollande.

HET VOORGESLACHT CROISSET

Jan Louis Croiset was dus geboren in Venlo, als zoon van Samuel Croiset (1692-1766) en Anne Catherine Rascart (1686-1773). Venlo was eveneens een garnizoensplaats: zijn vader, Samuel Croiset, was vaandrig en klom op in rang tot luitenant-kolonel, maar toen hij in 1766 te Grave tot die rang zou worden bevorderd, overleed hij plots, maar werd posthuum bevorderd. Anne Catharine overleed zeven jaar later in Grave en werd bij haar man begraven.

1692 Le 15me juin Mr. Paul Croiset, Pasteur de cette Eglise, et Elisabeth Le Boucher sa femme ont presente un Fils au St. Baptesme Le nom est Samuel, Le Parain Mr. Sebastian Thierry, La Marraine mad^{lle} Elisabeth Thierry, mr. Louis Perignon et Susanne Guerard sa femme sont presente a La Place desdits parain et Marraine. Baptise par Mr. de Monestier. B.

1692 Op 15 juni schonken de heer Paul Croiset, predikant van deze kerk, en zijn vrouw Elisabeth Le Boucher een zoon bij de heilige doop. De naam is Samuel, de peetvader, de heer Sebastian Thierry, de peetmoeder, juffrouw Elisabeth Thierry, dhr. Louis Perignon en zijn vrouw Susanne Guerard zijn aanwezig in plaats van genoemde peetvader en -moeder. Gedoopt door de heer de Monestier. B.

historischcentrumlimburg.nl

Samuel diende bij de infanterie achtereenvolgens in de regimenten van Maximiliaan d'Ivoy, Johan François van Volkershoven, Van der Leythen, Van Heukelom en Villegas.

Hij en Anne Catherine trouwden op 7 december 1715 (waarschijnlijk in Chenée, bij Luik); hun gezin zag er als volgt uit:

1. Marie Agathe Croiset

gedoopt: 27-09-1718 Chenée (Luik);
overleden: 27-01-1806 Harderwijk
getrouwd: 21-08-1744 Grave met
Mr. Wilhelm van Hoessen

2. Jean Guillaume (Jan Willem) Croiset

geboren: 04-07-1721 's-Hertogenbosch
gedoopt: 06-07-1721 's-Hertogenbosch
overleden: 17-10-1773 Grave
kapitein bij de Genie

3. Pierre Domitien Croiset

geboren: 15-05-1723 Namen
gedoopt: 26-05-1723 Namen
begraven: 22-04-1730 Venlo

4. Sara Elisabeth Croiset

gedoopt: 15-02-1725 Namen
overleden: 15-04-1821 Schoonhoven

5. Jean Louis Croiset

geboren: 12-03-1730 Venlo
overleden: 01-03-1813 Schoonhoven
getrouwd: 04-01-1750 Schoonhoven met
Jeanne Madelaine Groeneveld

HUGENOTEN

Samuel Croiset werd in Maastricht op 9 juni 1692 geboren en aldaar op 15 september dat jaar gedoopt. Een merkwaardig lange tijd tussen geboorte en doop. Zijn vader was Paul Croiset, Waals predikant aldaar. Zijn moeder was Anne Elisabeth Boucher (1666-1717). Vader Paul werd de eerste predikant

Protestanten vluchten uit Frankrijk na de herroeping van het Edict van Nantes, 1685-1686, (eronder staat: "Verscheyde weg vluchtige Gereformeerde, die agter haalt zynde in Gevanenisse en op de Galyen gebragt werde"), Jan Luyken

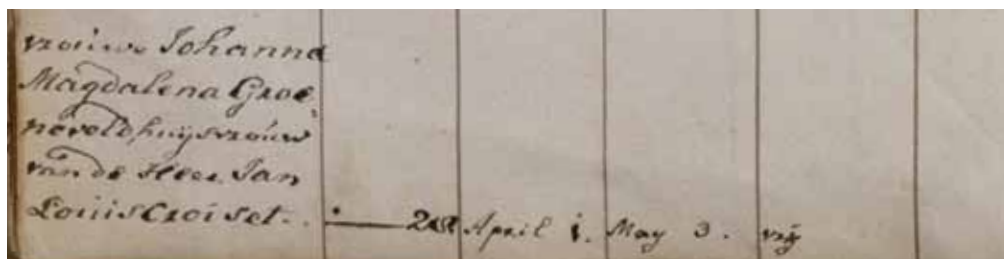
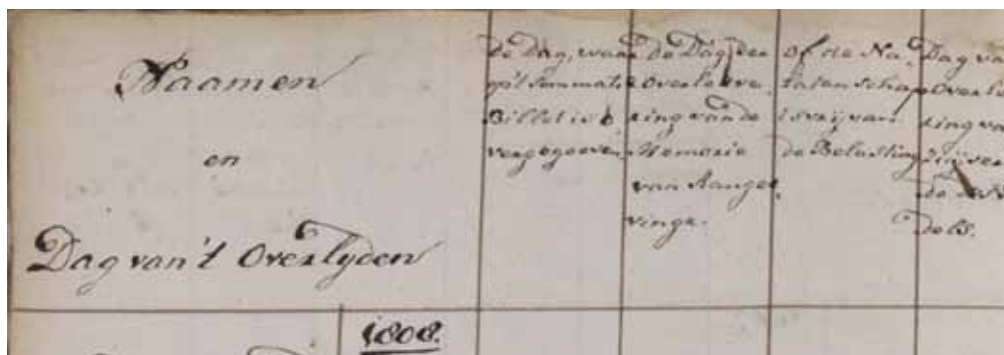
Bron: rijksmuseum.nl

van de Waalsche gemeente te Maastricht in 1680. Hij en Anne Elisabeth trouwden daar op 22 april 1666. Deze kerk stond op de plek (Sint Pietersstraat) waar thans nog de Waalsche Kerk staat, maar dat is een nieuwer gebouw uit 1732.

Sara Agatha's overgrootvader Paul Croiset was dus een van de 150.000 Franse protestanten (Hugenoten, een verbastering van 'Eidgenossen', eedgenoten) die tussen 1680 en 1720 wegvluchtten uit Frankrijk; bijna 50.000 van hen kwamen naar de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden!

Deze exodus uit het overwegend Roomse gebied kwam op gang na de intrekking van het Edict van Nantes (dat sinds 1589 geloofsvrijheid had gewaarborgd in Frankrijk); na 1685 waren hugenoten vogelvrij. Op cbg.nl staat hierover: "Dit edict was in 1598 door koning Hendrik IV van Frankrijk uitgevaardigd en verleende de Franse volgelingen van het protestantisme, de Hugenoten, het recht hun geloof in vrijheid te belijden. Het vervangende Edict van Fontainebleau daarentegen verklaarde dit tot een strafbaar feit. Calvinisten riskeerden vervolging en confiscatie van hun bezit. Dit stelde hen uiteindelijk voor de keus: terugkeren tot de (katholieke) moederkerk, of emigreren."

Inschrijving van het overlijden in het Gaarderregister: Johanna Magdalena Groeneveld, huisvrouw van de Heer Jan Louis Croiset; de data zijn niet de overlijdens- of begraafdatum

CROISSET IN SCHOONHOVEN

Terug naar de familie Croiset in Schoonhoven. We zagen dat vader overleed in 1813, maar moeder was hier al eind april 1808 overleden (zie het begraafregister hierboven).

In Schoonhoven woonde nog meer familie. Zus Anna Catharina, getrouwd met Hendricus Christiaan van der Kop. En tante Sara Elisabeth Croiset (zie linksonder). Mogelijk woonde vader Jean Louis en Sara Agatha bij haar in (of juist andersom). Tante Sara woonde in huis 482 en is, aldus de overlijdensakte van 1821 geboren te Doornik (en niet Yperen). Ze bleef net als Sara Agatha ongehuwd en bereikte de hoge leeftijd van 96 jaar!

In 1836 overlijdt nicht Cornelia Esther Croiset (dochter van Arnoldus Croiset en Sara van Beaumont) in Schoonhoven (zie rechts). Ze was gehuwd met ritmeester Hendrik Willem Johannes Agathus van Uchelen). Waarschijnlijk was zij hier op familiebezoek, want ze woonde met haar man in 's-Gravenhage; ze werd 49 jaar. Zij moest dus tante zeggen tegen Sara Agatha Croiset.

Linksonder: Sara Elisabeth Croiset (1725-1821), door Taco Scheltema.

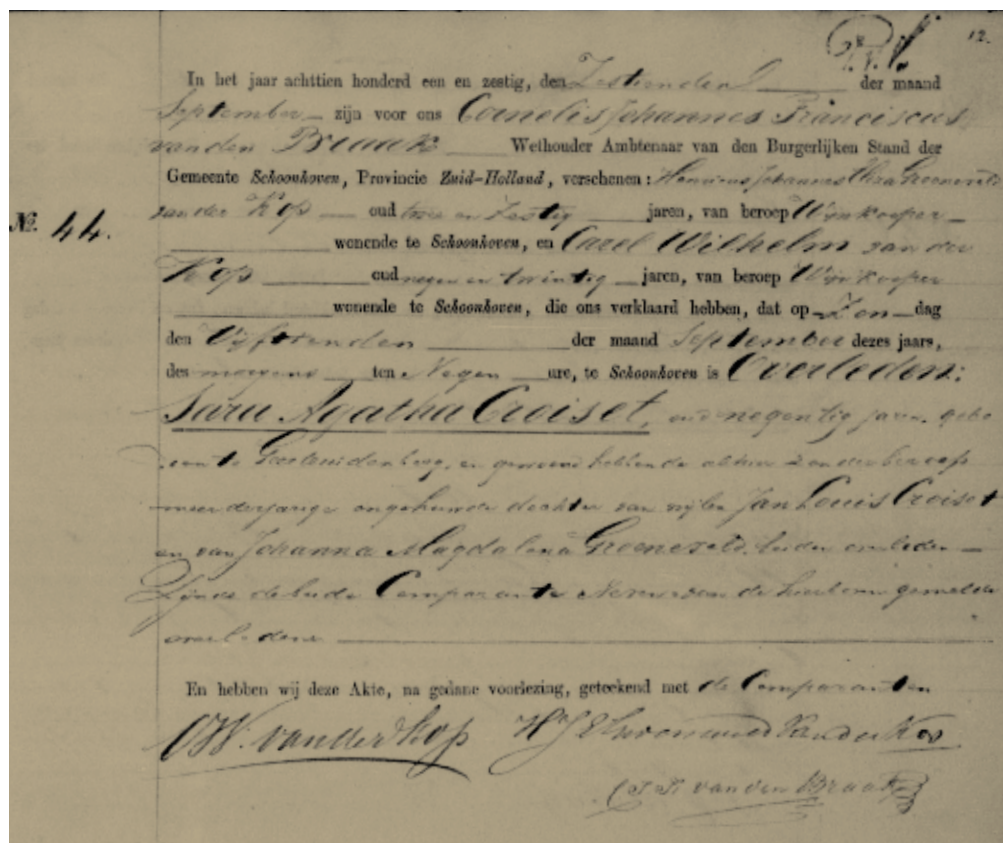
Rechtsonder: Cornelia Esther Croiset Bron: RKD

Tot slot overlijdt Sara Agatha in tamelijke stilte; in die zin dat er bijna geen familieleden meer in de stad waren dan alleen de neefjes en nichtjes Groeneveld van der Kop. Inmiddels heeft ze de Haven verruild voor de Koestraat. Op haar oude dag (wellicht bij haar 85e verjaardag in 1856) is ze over de jeugd van de kerkelijke gemeente gaan nadenken, en is door wat voor reden ook de gift van het doopbekken gaan overwegen.

Op 15 september 1861 verwisselt ze het tijdelijke voor het eeuwige; ze mocht 90 jaar worden. Tantezegger en wijnhandelaar Henricus Johannes Eliza Groeneveld van der Kop en diens zoon Carel Wilhelm van der Kop, die bij zijn vader in het oude Stads-korenpakhuis in de wijnhandel hielp, gaven het overlijden aan. Deze Henricus Johannes Eliza Groeneveld van der Kop, getrouwd met Maria Boonders, speelde weer een rol bij de gift van een ander zilveren Avondmaalsbord aan de kerk.

Groeneveld van der Kop & Co had een wijnhandel in het Stads-korenpakhuis
samh.nl

Overlijdensakte van Sara Agatha Croiset, die op zondag (!) 15 september 1861, 's morgens om 9.00 uur overleed

HET GESCHONKEN DOOPBEKKEN

Om het zilveren bekken van dichtbij te zien was koster Wim den Besten bereid ons te helpen. Om de zilvertekens te begrijpen vroeg ik zilverdeskundige René Kappers mee; beiden ben ik zeer dankbaar voor hun hulp.

DE ZILVERSMID

Over het zilveren doopbekken schrijft 'Catharina L. van Groningen in 1995 in haar boek 'De Krimpenerwaard' het volgende: "...meestertekens van Wed. A.B. van Grastek, Amsterdam, 1855-1858 (Meestertekens nr. 3446), klimmende leeuw + 1, minervakop, jaarletter x = 1857, onleesbaar merk in liggend ovaal, waarschijnlijk essaieursteken." De essaieur is de keurmeester van de

Waarborg die controleert of het juiste gehalte zilver is gebruikt.

Je ziet dat de rand uit zes 'accolades' bestaat; een vorm die Van Grastek vaker gebruikte

Van Groningen stelt dat het doopbekken is vervaardigde

in de zilversmederij van Wed. A.B. van Grastek te Amsterdam. Even kort iets over deze Gerardina Busser, weduwe van Abraham Bernardus van Grastek. Haar man, geboren in 1789 te Amsterdam, overleed er in 1855 (twee jaar voor het doopbekken!). Het gezin woonde toen in de Bloemstraat (het huidige nr. 46; zie pijl hiernaast).

1. Klimmende leeuw + 1 = 1e zilvergehalte; 2. Minervakop = Amsterdam; 3. 'X' = 1857; 4. Zilvermerk 'soldeerlampje' boven GB en 5. het essaieursteken 'R 1'

Abraham Bernardus en Gerridina (Gerardina) trouwden op 5 juni 1816 en kregen zes kinderen waarvan de jongste jong stierf. Evenals zijn vader Lodewijk was Abraham zilversmid; eerst in dienst van Gesina Voorthuys, weduwe van zilversmid J.H. Stellingwerf. Abraham werd bij haar meesterknecht en zette de zaak na haar dood in 1849 voort onder zijn eigen naam. Na zijn dood in 1855 zette zijn vrouw Gerardina of Gerridina de zaak voort onder haar eigen naam en met een eigen zilvermerk GB (!), terwijl zoon Lodewijk Grasstek jr. de werkplaats leidde.

In de periode rond de creatie van het doopbekken woonden dochter Susanna Geertruida met haar man Joannes Weenink bij haar in en ook zoon Lodewijk met zijn gezin. Lodewijk vertrok naar Voorschoten en Susanna Geertruida naar de kersverse Haarlemmermeer. In 1863 trok moeder Gerardina van Grasstek-Busscher (te Zwolle geboren in 1789 en Luthers opgevoed) bij haar dochter en schoonzoon in en overleed daar op 23 augustus 1864.

In het zilvermerk, zo staat hierboven, zit een soldeerlamp. René Kappers legt daarover uit: "Daar ging olie in. Uit de tuit stak een katoentje; daar brandde de lamp. Aan de achterzijde kon je hem bijvullen. In het midden een hengel om hem horizontaal te houden met verplaatsen. Met een blaaspijp werd door de vlam geblazen zodat je een mooi puntig vlammetje krijgt waarmee je kunt solderen. Later werd er een gasleiding op de werkbank aangelegd en een geel stadsgasvlammetje ontstoken. Dan kon je daar op dezelfde wijze doorheen blazen en je soldering maken. Daarna kwamen de blaaspijpjes met geïntegreerde gastoevoer. En vandaag blaast niemand meer met z'n mond; allemaal perslucht of zuurstof uit een fles. Typisch een goudsmidsgereedschap en ook voor fijn zilverwerk zoals filigrain. Mooi vak. Doen wij sinds 1885."

Op internet staan zilveren objecten die betere zilvermerken opleveren; van boven naar beneden: Weduwe J.H. Stellingwerff & A.B. van Grasstek; A.B. van Grasstek en weduwe Gerardina van Grasstek-Busscher; alle drie dragen ze een soldeerlamp als icoon

WZB (Gehucht of Boortakop)		N. van het Huis		N. van het Blok	
WZB (Gehucht of Boortakop)		N. van het Huis		N. van het Blok	
NAAM	VOORNAMEN	Geboortedatum	Geboortelocatie	Geboortetijd	Geboortetijd
1	Hendrik Willem van Riel	1854	WZB	1854	1854
2	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...

Het gezin van essaieur Hendrik Willem van Riel woonde na de Haven (w.z.) tot 31 maart 1854 aan de Oude Haven (22?)

Nog even iets over de essaieur of essayeur die zijn merkteken **R*1** op het zilveren bekken zette, ten teken dat het zilveren voorwerp door de Waarborg is goedgekeurd op juistheid van het zilveragehalte. De essaieur heette Hendrik Willem van Riel (1809-1898); hij vervulde die functie in Amsterdam van 1854 tot 1880. “Het meesterteken of essayeursmerk van H.W. van Riel komen we vaak tegen op 1e gehalte zilverwerk,” aldus keuren.zilver.nl. Van Riel was evenals Gerardina Busscher in Zwolle geboren. Hij trouwde in 1839 te Alkmaar met Wilhelmina Sophia Hoek. In 1837 komt hij... hier in Schoonhoven, vanuit Utrecht en is ook hier essaieur en woont later met zijn gezin, aldus het Bevolkingsregister in of vlakbij Haven 12 en later Oude Haven 22. Het Kadaster vertelt echter dat hij eigenaar was van Haven 72 en het erachter gelegen Koestraat 53.

Maart 1854 (drie jaar voor het doopbekken) verhuist het gezin naar Amsterdam, waar hij eveneens essaieur bij de Waarborg wordt. Als hij echt op Oude Haven 22 heeft gewoond, dan woonde hij vlakbij Sara Agatha Croiset, die aan de andere kant van de Kruissteeg op Koestraat 101 woonde! Mogelijk ligt hier de link tussen Schoonhoven en Amsterdam waardoor het doopbekken bij weduwe Van Grasstek gekocht werd, wellicht uit barmhartigheid over haar omstandigheden als weduwe. Het zou zomaar kunnen...

DE TEKST

Catharina van Groningen: De doopschaal in Schoonhoven werd in 1857 vervaardigd. Het is een ronde schaal met uitzwenkende geprofileerde rand in accolade-vormen. Op het gladde plat staat gegraveerd: *‘aandenken tot gebruik bij de bediening van den heiligen doop in de Gereformeerde Gemeente te Schoonhoven van hare 85 jarige zuster mei 1857 S.A.C.’*

S.A.C. was Sara Agatha Croiset. Maar hoe weet je dat zeker? Dankzij het speurwerk van Marianne van der Veer van het StreekArchief Midden-Holland kwam het bewijs uit de notulen van de kerkmeesters of kerkvoogdij. De kerkvoogden reageren op een ingekomen bericht vanuit de kerkenraad, waarin de naam van de schenkster níet genoemd wordt. Dankzij de scans van het in zeer slechte staat verkerend notulenboek kunnen we het met eigen ogen lezen:

Kerkenraad – Notulen n° 50¹⁾

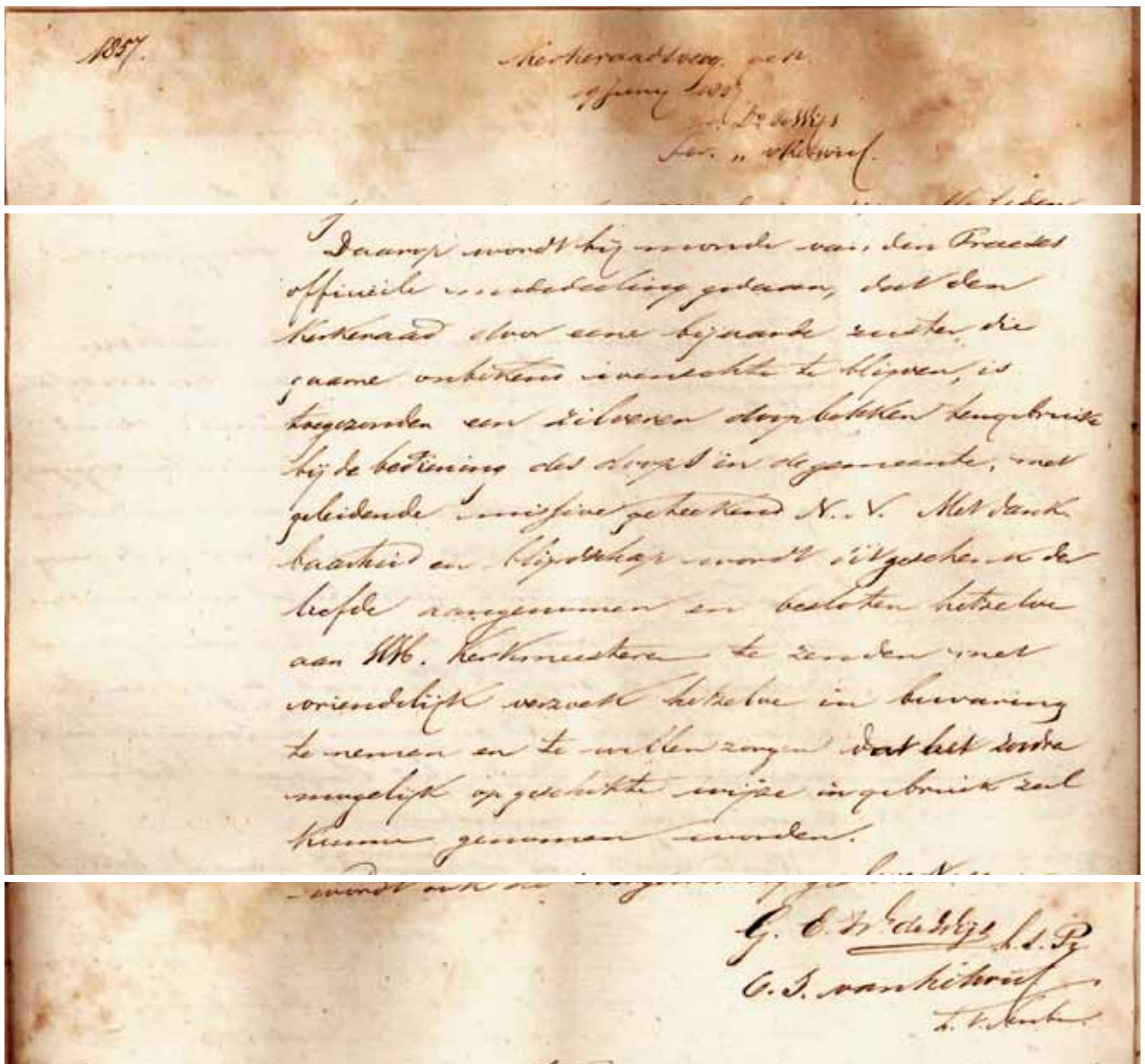
Vergadering van 19 Juny 1857

Preses ds. De Wijs

Sec. ds. v Ketwich[...]

Daarop wordt bij monde van den Praeses officiele mededeling gedaan, dat den Kerkeraad door eene bejaarde zuster, die gaarne onbekend wenschte te blijven, is toegezonden een zilveren

1 SAMH notulenboek Kerkenraad Schoonhoven 1047.12

Kerkenraadsnotulen
van 19 juni 1857
Schoonhoven

doopbekken ten gebruike bij de bediening des doops in de gemeente, met geleidende missive
geteekend N.N.

Met dankbaarheid en blijdschap wordt dit geschenk der liefde aangenomen en besloten
hetzelve aan HH Kerkmeesters te zenden met vriendelijk verzoek hetzelfde in bewaring te
nemen en te willen zorgen dat het zoodra mogelijk op geschikte wijze in gebruik zal kunnen
genomen worden.

Allen tegenwoordig.

De notulen der vorige vergadering werden gelezen en goedgekeurd.

Geschenk
van een
Lilium doopbekken
van
Meynfrömm
A. S. Groot.

De Boekhouder geeft lecture van een brief-
brief van den kerkeraad der Hervormde Ge-
meente alhier, d. 19 Junij 18. begelende
een geschenk in zilver, door een 85 jarige
kruiser alhier, des Gemeentes aangehooren,
bestaande in een fraai doopbekken, met
doelmatige inscriptie, met verzoek aan
het kerkbestuur om dat onder zijne bescherming
te nemen en op doelmatige wijze te willen
zorgen, dat het in gebruik kan worden genomen.

Het kerkbestuur gevoelig voor dit geschenk,
wenschte van zijn erkentelijkheid het kerst
te geven, door de edele geestes daaraan
dank te betuigen, daar het, opzake van al-
leen de initialen A. S. G. by de inscriptie
zijn gezegd, van welke betrouwen
is dat Meynfrömm A. S. Groot een
beetje van hoog achting en belangstelling
in de openbare Godsdiens, heeft waande.
De Boekhouder zijk daarmede namens
het collegie welwillende beloften, dat tegelijk
de vergunning vragen, dat hun naam tot
een gedachtenis en dankbare herinnering,

ook voor het ingeflaakt, moge vermeld worden
in de notulen.

Zijnde, wordt de vergadering gesloten. —

gemaakt

L. W. W. W.

L. W. W. W.

Kerkvoogdij – Notulen n° 50²⁾

Vergadering van 12 July 1857

[...] Geschenk van een zilveren doopbekken van Mejuffrouw A.S. [moet zijn S.A.!]

Croiset. De boekhouder geeft lecture van een Missive van den Kerkraad der Hervormde Gemeente alhier do 19 Juny begeleidende een geschenk in zilver, door eene 85 jarige zuster alhier, der Gemeente aangeboden, bestaande in een fraai doopbekken met doelmatige inscriptie, met verzoek aan het Kerkbestuur om dit onder zijne berusting te nemen en op doelmatige wijze te willen zorgen, dat het in gebruik kan worden genomen.

Het Kerkbestuur, gevoelig voor dit geschenk, wenschte van zijne erkentelijkheid het bewijs te geven, door de edele geefster daarvoor dank te betuigen, daar het, ofschoon alleen de initialen A.S.C. [S.A.C.!] bij de inscriptie zijn gegraveerd, van publieke bekendheid is dat Mejuffrouw A.S. [S.A.!] Croiset dit bewijs van hoogachting en belangstelling in de openbare Godsdienst, heeft vereerd.

De boekhouder zich daarmede namens het Collegie wel willende belasten, zal tegelijk der vergunning vragen, dat haar naam tot een gedachtenis en dankbare herinnering, ook voor het nageslacht, moge vermeld worden in de notulen.

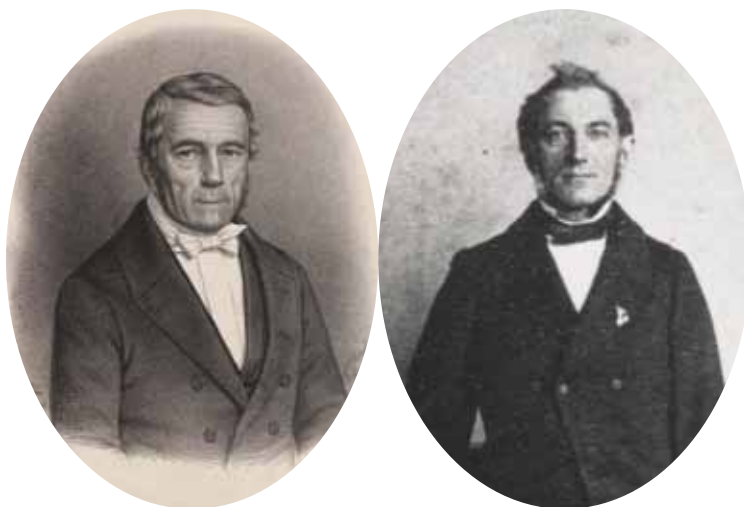
S.E. van Nooten secr.

WIE ONTVING HET: DE PREDIKANTEN

Aldus de notulen vertelde de preses, ds. De Wijs, in de vergadering over de schenking van het doopbekken. Hij woonde toen op het huidige Koestraat 103, naast Sara Agatha Croiset, die op Koestraat 101 woonde waar nu de zaak van Stigter zit: de voormalige Kruiskapel!

De gift bevestigde zo, zonder dat zij dat wist waarschijnlijk, een oude band tussen twee religieuze gebouwen: de Grote Kerk en de Heilige Kruiskapel, die beiden een sterke band hadden met de Ridderlijke Duitsche Orde, sinds 1395 en tot 1578...

Leo de Kluijver

De predikanten ds. Gilles Ernst Willem de Wijs (l) (kwam in 1845 uit Jisp en overleed eind 1863 hier in Schoonhoven) en Christiaan Jan van Ketwich (r) (kwam hier in 1849 vanuit Santpoort en ging eind 1878 met emeritaat) *samh.nl*

2 SAMH notulenboek Kerkvoogdij Schoonhoven 1047.51